

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 Oslo

Fellesorganisasjonen (FO)
Mariboes gate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

Høringssvar – Integreringsstønad for nyankomne flyktninger

FO organiserer over 38 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. I dette høringssvaret kommenterer vi de foreslåtte endringene knyttet til integreringsstønaden, og svarer på spørsmålene departementet ber om innspill på.

FO vil i vårt høringssvar særlig vektlegge temaene som omhandler:

1. Ekskludering fra lov om sosiale tjenester, inkludert retten til økonomisk sosialhjelp og bostøtte.
2. Konsekvensene for barn og vurderingen av barnets beste.
3. Arbeidsinsentiv og tiltak for arbeidsdeltakelse.

Innledende kommentar

Regjeringen foreslår en omfattende omlegging av integreringspolitikken gjennom å innføre én samlet integreringsstønad for de første fem årene etter bosetting. Ordningen erstatter dagens introduksjonsstønad, samler flere ytelser, fjerner retten til supplerende sosialhjelp og bostøtte, og innfører aktivitetsplikt også etter endt program.

FO støtter målet om økt arbeidsdeltakelse blant flyktninger. Samtidig mener vi at forslaget bygger på forutsetninger som ikke er godt nok begrunnet, særlig når det gjelder sammenhengen mellom lavere ytelser og raskere overgang til arbeid. Etter vår erfaring skyldes barrierer mot arbeid i hovedsak forhold som språk, utdanning, helse og mangel på nettverk – utfordringer som ikke løses gjennom svekkede økonomiske rettigheter.

FO synes også at det er bra at departementet foreslår å samle stønadene til en utbetaling i måneden – problemet er bare at nivået på stønaden er for lav.

FO er spesielt bekymret for konsekvenser av forslaget som gjelder:

1. Ekskludering fra lov om sosiale tjenester, herunder retten til økonomisk sosialhjelp og bostøtte.
2. Økt risiko for fattigdom, særlig blant barnefamilier.
3. Manglende ivaretagelse av barnets beste, som skal være et grunnleggende hensyn etter norsk lov og internasjonale forpliktelser.

Vi gjennomgår i det følgende våre vurderinger av forslaget og gir til slutt kortfattet svar på departementets spørsmål.

Ekskludering fra sosialtjenesteloven, økonomisk sosialhjelp og bostøtte

Departementet foreslår å unnta nyankomne flyktninger fra retten til økonomisk sosialhjelp og bostøtte. FO støtter ikke dette forslaget.

Retten til økonomisk sosialhjelp og bostøtte skal sikre befolkningen et forsvarlig livsopphold når andre inntekter ikke strekker til. Å fjerne denne retten for en gruppe som står midt i en omfattende kvalifiserings- og omstillingsfase, vil etter vår vurdering øke risikoen for fattigdom og forsterke barrierene for integrering.

Lavere ytelser bidrar ikke til raskere overgang til arbeid. For mange flyktninger handler barrierene først og fremst om språk, manglende utdanning, helsemessige belastninger og fravær av nettverk. Økonomisk stress og usikkerhet om hvordan man skal dekke helt nødvendige utgifter svekker konsentrasjon, læringsevne og kapasitet til å delta i kvalifiserende aktiviteter.

Når retten til sosialhjelp fjernes, vil flere være henvist til nødhjelp. Dette kan føre til flere søknader om nødhjelp og økt saksbehandling, større press på de lokale Nav-kontorene og fare for ulik praksis på landsbasis. FO mener det er problematisk at en økonomisk ytelse som integreringsstønad, som skal sikre nyankomne nødvendig livsopphold, brukes som virkemiddel for å styre migrasjon. Dersom redusert innvandring er målet, bør regjeringen være åpen om det.

FO mener at god integrering krever tiltak som faktisk styrker muligheten til å komme i arbeid. Kvalifisering gjennom utdanning, språkopplæring og andre målrettede tiltak er spesielt viktig for å få flere kvinner med flyktninge- og innvandrerbakgrunn i arbeid. Å svekke økonomiske rettigheter undergraver dette arbeidet.

Konklusjon:

- FO støtter ikke forslaget om å ekskludere nyankomne flyktninger fra retten til økonomisk sosialhjelp og bostøtte.

Hensynet til barnets beste og konsekvenser for barn:

Departementet legger til grunn at personer med barn har høyere utgifter og foreslår barnetillegg, samt særskilte tillegg for enslige forsørgere. FO mener at de foreslåtte satsene er for lave og ikke ivaretar barnets beste, slik kravet følger av Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3.

Særlig vil forslaget om tak på barnetillegg for tre barn ramme barnerike familier. Dette innebærer at enkelte barns grunnleggende behov ikke vurderes individuelt, men avgrenses av et administrativt tak. FO mener dette er i strid med prinsippet om at hvert barn har selvstendige rettigheter.

Lave satser og bortfall av bostøtte vil påvirke barnas boforhold. I pressede boligmarkeder vil mange familier være henvist til boliger av lav standard, trangboddhet eller hyppige flyttinger. Ustabile boforhold og mangel på privatliv har dokumenterte negative konsekvenser for barns helse, trygghet og læring.

FO mener høringsnotatet mangler en grunnleggende faglig vurdering og en sosialfaglig forståelse for hva mennesker på flukt har med seg av utfordringer. Det handler blant annet om traumer knyttet til krigsopplevelser, tap av familiemedlemmer og store bekymringer knyttet til gjenværende familie. Sammen med disse utfordringene bidrar bekymring for økonomi og en utrygg bosituasjon til stress hos foreldrene som igjen påvirker deres omsorgsevne.

Fritidsaktiviteter, utstyr, sosiale arenaer og muligheten til å delta på lik linje med jevnaldrende, er grunnleggende for barns utvikling og tilhørighet. Med de foreslåtte satsene vil mange familier ikke ha økonomisk mulighet til dette, og risikoen for sosial isolasjon og utenforskap øker.

Konklusjon:

- FO mener at forslaget ikke i tilstrekkelig grad ivaretar barnets beste, og at barns behov for økonomisk trygghet, stabilitet og deltakelse må være styrende for utformingen av integreringsstøtten.

Om arbeidsinsentivet

FO deler ambisjonen om økt arbeidsdeltakelse blant flyktninger. Vi mener likevel at nivået på den foreslåtte integreringsstøtten er så lavt at det kan skape en ny fattigdomsfelle. Når inntekten ikke dekker grunnleggende behov, øker risikoen for at personer søker uformelt arbeid eller ender i utsatte og useriøse deler av arbeidslivet.

Forslaget legger stor vekt på flyktningenes individuelle ansvar for å komme raskere i arbeid. FO mener dette gir et skjevt bilde av hva som faktisk hindrer deltakelse. For mange er barrierene strukturelle og handler om språk, utdanning, helse og mangel på nettverk.

Tiltak som utdanning, lønnstilskudd, tettere oppfølging og målrettede kvalifiseringsløp – særlig for kvinner – har dokumentert effekt. Dersom målet er varig deltakelse i arbeidslivet, må disse tiltakene styrkes.

Svar på departementets spørsmål

1. Plikt til barnehage:

FO mener det er positivt å legge til rette for barnehagedeltakelse, men vi er kritiske til å innføre en plikt. Flyktninger må ha frihet til å velge barnepassløsning, på lik linje med den øvrige befolkningen. En plikt reiser også

praktiske utfordringer knyttet til tilgjengelighet, transport og kapasitet. Vi anbefaler styrket informasjon, veiledning og tilrettelegging framfor sanksjoner.

2. Timesavkorting vs. inntektsavkorting:

Dersom fravær skal få økonomiske konsekvenser, mener FO at timesavkorting framstår som mest transparent og forutsigbart, forutsatt tydelige regler for gyldig og ugyldig fravær.

3. Sekundærflytting og selvbosetting:

Det er usikkert om forslaget vil redusere sekundærflytting. Lavere ytelser og mangel på boligstøtte kan snarere øke mobiliteten og skape nye belastninger for enkelte kommuner.

4. Konsekvenser for kommunene:

FO er bekymret for økt belastning på kommunale tjenester, særlig knyttet til:

- økt behov for nødhjelp
- økt saksbehandling
- uklar ansvarsdeling mellom NAV og flyktningetjenesten

Det er uklart hvem som faktisk vil oppnå økonomiske besparelser, og hvilke kostnader som vil overføres til kommunene.

Med vennlig hilsen

sign

Marianne Solberg
Forbundsleder

sign

Allis Aresdatter
Seniorrådgiver